SZAKVÉLEMÉNY
Az Aszaló, Bécsi út-i nemesnyarak kivágásával kapcsolatosan

Készült: az ÖKOLÓGIAI INTÉZET ALAPÍTVÁNYNÁL,
Miskolc, Kossuth u. 13.

Készítette: HUDÁK KATALIN kertészmérnök

Bejárás időpontja: 2010.11.13

Helyzetkép

Aszalón a Bécsi út és környéke az egykori puhafás és keményfás ligetek helyén létesült településrész. Ennek megfelelően a terület erősen vízhatású, melyet a magas talajvíz és a gyakori elöntések is alátámasztanak.
Nem véletlen hát, hogy olyan fafajt telepítettek az utca zöld sávjába, mely gyorsan nő és nagy mennyiségű vizet von ki a talajból és párologtat el a levegőbe.
Az alkalmazott fafaj a nemesnyár volt, s telepítése több lépcsőben történt. Ez látható volt a bejárás során is, hiszen a 30-35 évesre tehető idős egyedektől a közel 10 évesekig becsültük a koreloszlást.
Bejárásunk során az utcában összesen 259 db nemesnyarat számoltunk, melyek közül 141 db volt idős és középkorú (15-35éves), míg 118 fiatal (<15 éves) egyed. Magasságuk és korona méreteik ennek következtében változóak, de a legmagasabb példányok a 20 métert is elérik.
Az egykori helytelen telepítési koncepció (monokultúrás nemesnyaras létrehozása), valamint a helyenként eredetileg is sűrű és néhol ráadásul az ingatlanokhoz túl közeli telepítés mindenképpen konfliktuskeltő tényező.
A nemesnyarak egészségi állapota változó, az idősebb példányok között többön látható törzssérülés, kezdődő korhadás jele, illetve a koronában kezdődő szárazodás.
A területen található fák közül néhány megbillent feltehetően a szélnyomás, illetve a meglazult talaj miatt.
A fák jelentős része - különösen azok, melyek a bejárók mentén találhatók - erőteljesen felgallyazott (3 m, de akár 5 m-ig is van rá példa), és nagyobb csonkok is maradtak a gallyazást követően.
A házakhoz való villanyáram-bekötések vezetékei és a kábelek több koronán át futnak. Az áramvezetékek esetében az áramszolgáltató (ÉMÁSZ) időnként végez koronaritkítást.
A bejárás során láttuk, hogy az elmúlt években is történtek fakivágások, melyek az olyan idős fákat érintették, melyeket a kerítéshez és a lakóházakhoz is közel telepítették egykoron, illetve azok akadályozták a szennyvízvezeték-rendszer kiépítését.
Friss vágást is tapasztaltunk a 20. szám előtt – melyre feltehetően nem kértek kivágási engedélyt.

Néhány ház előtti területre a nemesnyarak helyett már más fafajt (akác, szilva, alma, mezei juhar, „botoló”fűz) is telepítettek, de ezek száma a nyarakhoz képest elenyésző.

Probléma

A település vezetése 2010. tavaszán kezdeményezte a fák egy részének (idősebb példányok) kivágását, majd a vállalkozó javaslatára tarvágásról is szó esett, mellyel azonban a helyben lakók egyáltalánnem értettek egyet.
A fakivágások alátámasztására nem készült szakértői vélemény, ennek és az utcagyűlésnek ellenére a halmaji jegyzőtől 2010. nyarán 94 db fa kivágására kért újból engedélyt a község

vezetése. A jegyző a kivágási engedélyt megadta, de nem sokkal a kiadás után a rendeletét azonnali hatállyal vissza is vonta.
A fakivágás ellen tiltakozók segítséget kértek a budapesti Levegő Munkacsoporttól, illetve a Jövő nemzedékek Országgyűlési Biztosától is. Az Ökológiai Intézet Alapítványt, mint térségi civil szervezetet, a Levegő Munkacsoport kereste meg 2010. november 11-én.
Nagyon sokan a két kezük munkáját látják a felnövekedett fákban, és természetes, hogy felháborodnak, ha ezeket ki akarja valaki vágni. Mindig fáj, ha környezetünknek egy megszokott színfoltja eltűnik, különösen, ha élő növényről, fáról van szó.

Bejárásunk során megállapítottuk, hogy a kérdéses terület nyárfái között találhatók olyan idős példányok, melyek
- állékonysága az egészségi állapot miatt kérdéses – biztosat csak műszeres vizsgálat alapján lehetne állítani - látható korhadás-kezdemények vannak a törzsön;
- statikailag megbillentek;
- épületekhez közeli telepítésük miatt a tulajdonosok aggódnak az esetleges vihar-törések okozta károk miatt; (több olyan egyed is van, melyek a kerítéstől, vagy épülettől nem több, mint 3 m-re nőttek).

A nemes nyár
Név: Kanadai nyár *Populus canadensis* (Mönch)
Jellemzése: Gyors növekedésű, tekintélyes méreteket elérő lombhullató fa. Háromszög alakú levelei csúcsban kihegyesedők, szélük fogazott. A levelek felszíne fényes sötétzöld, fonákjuk sima. Ősszel sárgára színeződnek. Termős barkái zöldek. Barkában álló, tokban lévő repítőszőrös termését más nyarakhoz hasonlóan nyár közepén hozza. Kérge halvány szürkésbarna, mely hosszában mélyen berepedezetté válik.
Származási hely: Nemesített faj, mely a virginiai nyár (P. deltoides) és a fekete nyár (P. nigra) kereszteződéséből jött létre.
Termőhelyigény: A felszínig nedves hidrológiai adottságú termőhelyek eredeti állapotban, meliorációs beavatkozás nélkül nyárfatermesztésre nem alkalmasak.
Valamennyi nemesnyár fajta nagyon igényes a talajra (fizikai talajféleség és talajszerkezet).
A szikesség kizárja az ültetvényszerű nyárfa-termesztést, továbbá alkalmatlanok a nemesnyár termesztésre a rossz vízgazdálkodású és szellőzetlen kötött talajok is.
A felszínhez közel elhelyezkedő víztorlasztó rétegek hatására a felszín könnyen és gyakran túlnedvesedő, vagy hosszasabban belvízborított, melyek már határ-termőhelyek. A határtermőhelyen az ültetvényszerű nyárfatermesztés nem javasolt.
Egyéb: Sokoldalú erdészeti felhasználása miatt számos fajtája ismert az erdőgazdasági gyakorlatban. Óriási előnye, hogy 5-10 év alatt fejlett fává nő.
Aljnövényzete szegényes, gyakran adventív fajokkal gyomosodó.
Felhasználása: A többi nyárfajhoz hasonló célból telepítik (ipari erdők, energiaerdők, szikkasztók, előhasználati céllal vegyes erdők létesítéséhez is használták)
A kertészek - ugyanazzal a filozófiával, mint az erdészek - előszeretettel ültették utcai fasorokba, intézmények udvarába, és még sok más helyre a gyorsan növő, és így rövid időn belül árnyékot adó kanadai nyárakat, de mindenütt ugyanúgy „előhasználati” céllal.
Helyi jelentősége: Erdőterületeinken még sokfelé találkozhatunk képviselőivel. Parkjainkból fokozatosan visszaszorul, bár kivágásuk rendszeres konfliktusforrás a zöldfelület-gazdálkodók és a lakosság között.

Javaslatok

A bejárás tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a nemes nyárral beültetett területen valóban vannak olyan egyedek, melyek egészségi állapota, vagy éppen az épületekhez való közelsége indokolhatja azok kivágását, még akkor is, ha ismerjük a fás növények „ökoszisztéma szolgáltatásait" és érzelmileg kötődünk az élő szervezetek védelméhez. Ezek száma azonban semmiképpen nem éri el a korábbi kivágási engedélyben kért 94-et, sokkal inkább maximálisan 20-25 lehet.

- 4-5 db, melyek állékonysága az egészségi állapot miatt kérdéses
- 3-4 db, melyek statikailag megbillentek
- 15 db, melyek épületekhez, kerítéshez közeliek.

A fakivágások tervezésekor figyelembe kell venni a 346/2008 (XII.30.) Kormányrendeletben foglaltakat, különös tekintettel az engedélyeztetésre és a pótlási kötelezettségre!

Az utcán lakókkal folytatott beszélgetésből kiderült számunkra is, hogy az ott lakók sem szeretnék a teljes ültetvényt kiirtani, csak a veszélyessé vált fákat vágatnák ki.

Az viszont más oldalú szakmai probléma, hogy a nemes nyarakra nem lehet számítani, mint hosszú életű fákra, így valószínűleg a fakivágás, vagy éppen a ki nem vágás problémája a jövőben is fel fog vetődni, ha nem készül egy olyan középtávú koncepció, melyben ütemezve lesz a nemesnyár kiváltása más fafajokkal, és ütemezve lesz a kivágásuk is.

A pótlásnál érdemes figyelembe venni a lakosok igényét. Többen szeretnének gyümölcsfát ültetni. A dió és a vadalanyra oltott extenzív alma-, valamint a régi szilvafajták alkalmasak lehetnek a telepítésre.

Figyelembe kell venni a pótlásnál továbbá azt is, hogy a vezetékek és kábelek alá ne kerüljenek magasra növő fajok, mert az a későbbiekben szükségszerűen vezet újabb konfliktusokhoz, valamint a csonkolások, gallyazások a fák ellenálló képességét és esztétikai értékét jelentősen csökkentik.

Telepítésre ajánlható hazai fajok:

- Fehér nyár (*Populus alba*) – Terebélyes, nagy fává nő; csak porzós egyedeket! (a termős egyedek pelyhes magszórása bár nem allergén, de az ott lakók komfortérzetét zavarja)
- Fehér fűz (*Salix alba*) – koronája csonkolható, „botoló" fűzzé alakítható, így koronája alacsonyan tartható, levágott vesszői akár kosárfonáshoz is felhasználhatók; csak porzós egyedeket! (a termős egyedek pelyhes magszórása bár nem allergén, de az ott lakók komfortérzetét zavarja)
- Magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*) és nem magas kőris (*Fraxinus excelsior*)!!!
- Kocsányos tölgy (Quercus robur) – nagy, terebélyes, hosszú életű fává fejlődik, csak oda ajánlatos a telepítése, ahol van tér a számára.
- Mézgás éger (*Alnus glutinosa*) - Ugyan a hegy-és dombvidéki patakok menti területeken honos, de szép formája, télen is díszítő kis „tobozai" és jó sarjadzó/megújuló képessége miatt ajánlott a telepítése. „Mellesleg" magvait a csízek és tengelicek télen fogyasztják.
- Korai juhar (*Acer platanoides*) – a magasabb térszínekre, szárazulatokra kerülhet; Több gömkoronát képező fajtája is van, melyek alacsony növésűek.

Miskolc, 2010.december 01.

Hudák Katalin

KÉPMELLÉKLET

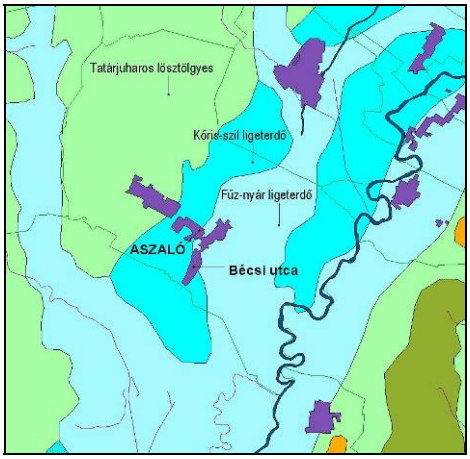

Potenciális vegetáció-térkép

Bécsi úti fák

Beteg fatörzs

Sűrű és az épületekhez közeli facsoport

Megdőlt fák

Korhadó gyökérnyak

Idős és fiatal egyedek alkotta liget

Magasan felgallyazott fasor

„Botoló” füzek

Gyümölcsfák a nyarak helyén

1-2 éve kivágott tönk – páratlan oldal

Nemrégiben kivágott tönk a 20. szám előtt.